

KATONA TUDÓSOK – TUDÓS KATONÁK

EMLÉKEZÉS HOLLÁN ERNŐRE

115 éve, május 28-án hunyt el Hollán Ernő hadmérnök altábornagy, az MTA tiszteleti tagja, az MTA Hadtudományi Bizottságának első elnöke. Gazdag katonapolitikai, hadtudományi és műszaki életművével nemzetünk és tudományunk legjobbjai közé tartozik.

TISZTELEGJÜNK életútja, munkássága előtt a hagyományörzés jegyében!

Tudjuk a jelenkori hadügyi forradalom korszakában, a tudomány és technológia háborús célok elérésének érdekében történő intenzív felhasználása mindennapos gyakorlat a világban. Az e célra kialakított hálózatalapú vezetés, a korszerű műholdas felderítő rendszerek által irányított lopakodók és precíziós, integrált fegyverrendszerek oltalmában a harctéren mozgó digitális katona high-tech fegyverekkel hajtja végre feladatait, félig robotként. De még nem robot. Felkészített értelmes, kicsit tudós, érző ember. Ember, aki családdal, hazája hagyományaival rendelkezik. Hagyományokkal, melyek megalapozták a jelenlegi hadtudományt, a mindig tökéletesebbre törekvés jegyében készítették a tudományos fejlesztéseket, hadtudományt a mai szintre.

Az évszázadok során, a fejlődés eredményeként, a mindenkori elvárásokat kielégítve katonatudósok alkottak és alkotnak ma is maradandó értékeket a világban és itt Magyarországon is.

A XVIII, XIX. században: Kiss Károly, Mészáros Lázár, Bólyai János, Korponay János, Tóth Ágoston, Hollán Ernő, Kápolnai Pauer István, Pilch Jenő. Ma pedig a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága a letéteményese, annak volt és jelenlegi tagjai, akik közül mi is sokakat ismerünk.

Hollán Ernő 1824. január 13.-án Szombathelyen született. A bécsi hadmérnök–akadémián szerezte meg mérnöki és műszaki tudását megalapozó ismereteket, amit egész életében ápolt és fejlesztett hadtudományi ismereteivel együtt.

1844. október 21-én avatták mérnökkari alhadnagynak. Fialat mérnökként a komáromi erődítési munkálatokban vett részt 1847-ig.

Kiemelkedő teljesítménye eredményeként 1847-ben főhadnaggyá léptetik elő és kinevezik a lembergi kerületi műszaki és erődítési igazgatóságához.

Az 1848-49-es szabadságharc jeles hadmérnöke. 1848. június 19-től mérnökkari századosként a 9. honvédszászlóaljhoz, a később híressé vált vörössipkásokhoz kerül, ahol többek között a Verbász környéki, Feketehely- Törökszállás megerősítését vezeti sikerrel.

1848. október 20-án kinevezték tábornoki őrnaggyá és Kossuth, a Honvédelmi Bizottmány elnöke megtette a hadászati fontosságú Pétervárad erődítési igazgatójának. Bár Hollán többször kérte, hogy a harcmezőn a hadsereggel harcolhasson, az OHB elnöke, kérését elutasítva írta: "Pétervárad - mellynek bírását a magyar nemzet egyedül csak önnek köszönheti - nagyfontosságú situációjánál fogva hazánk thermopylaeje, s hogy azt csak addig tarthatjuk részünkre biztosítottnak, amíg tudjuk, hogy Leonidasok örködnek felette."

1849. szeptember 5-én, Hollán mérnökkari ezredes a világosi fegyverletétel után aláírta Pétervárad átadását.

1851 végétől 1852 májusáig 6 hónapi bécsi börtön után civil mérnökként folytatta munkáját.

Hazatérve Szombathelyre forradalmian újszerű tevékenységet végzett a talajjavítás terén - majd Bécsben- a magyar felsőoktatás számára megírta első tudományos munkáját "A mértan

alapvonalai, tudományosan rendszeresítve” címmel, amit a Magyar Tudományos Akadémia is megjutalmazott.

Fiatalkori álma vált valóra, amikor részt vehetett a dunántúli vasúthálózat kialakításában, amelyről a haza érdekeit védő cikkeit rendszeresen közreadta.

1856-ban jelent meg „Magyarország vasúthálózatának rendszere.” című munkája.

Több fontos írását publikálták német és magyar nyelven.

Munkásságát elismerve 1858. december 15-én az MTA nagygyűlés megválasztja az V.-, „Mathematikai” Osztály - levelező tagjává.

1861-ben a dél vasút főfelügyelőjeként Budapestre költözve aktív szereplője a tudományos közéletnek. A korszerű hazai vasútpolitika megteremtője lesz.

1861-november 15-én az MTA rendes tagjává választotta.

Kezdeményezésére alakult meg a Magyar Mérnöki Egylet, melynek 1866-tól húsz éven át elnöke volt.

A magyar honvédelem szolgálatában.

Deák-párti képviselőként aktív részese volt annak, hogy elfogadták 1868-ban a véderőről szóló XL.- a honvédségről szóló XLI. - és a népfelkelésre vonatkozó XLII. törvénycikkeket.

A magyar királyi honvédség felállítása során, 1869. április 18-án kinevezték szolgálaton kívüli honvéd ezredessé.

A pesti magyar királyi egyetemen Tóth Ágoston honvéd ezredes vezetésével megalakul a hadtudományi tanfolyam.

Hollán Ernő pályája teljesen az ország hadügye felé fordul. A honvédelmi minisztérium államtitkára lesz gróf Andrássy Gyula mellett.

Honvédelmi államtitkárként 1872. december 4-ig sikeresen tevékenykedett a honvédség fejlesztésében, a nemzet honvédelmi érdekeinek védelmében az alábbiakat tette:

- 1872. évi. XVI-XVII, törvénycikkek, a magyar honvédtisztek képzésének megvalósításáról,
- 1872. november - a Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia megnyitása,
- az ország hét honvédkerületre osztása, helyőrségek megszervezésével,
- a honvédlövesség 8 századdal való növelése, osztályokba szervezése,
- szórólövegek létrehozása, szórólövegosztályok megalakítása,
- fegyverzet, felszerelés, kiképzés korszerűsítése, hadügyerősítés.

1876. január 19-i hatállyal, vezérőrnagyi rendfokozattal kinevezik a székesfehérvári V. magyar királyi honvédkerület parancsnokává. 1881-ben előléptetik altábornaggyá.

1886-ban vonul nyugállományba.

Sokirányú közéleti tevékenységét szinte haláláig folytatta, a főrendiház tagjaként, 1888-ban a „véderővita” során aratott még osztatlan elismerést.

Hollán Ernő a magyar hadtudomány fejlesztésének polihisztora, a holláni örökség a XIX. század második feléből a magyar hadtudomány-történetének felbecsülhetetlen része.

A Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága elnökeként 1882-től 1899-ig végzett katonateoretikusi munkája és írásai, a hadtudomány művelését irányító és szervező tevékenysége nélkül a magyar hadtudomány fejlődése nem érhetne volna el az akkori európai színvonalat.

Az MTA kéziratárában fellelhető munkái a fentieket szemléletesen bizonyítják.

- 1848. június 14. "A honban felállítandó hadi képezde ügyében."
- az önálló magyar tisztképzés hadi akadémia gyalogos-, lovas-, és tüzérfegyvernemi alapképzése,
- a felsőfokú vezérkari, mérnökkari és tüzérségi oktatás - 5 éven keresztül.
- a magyar hadseregben a technikai kar létrehozásának szükségessége.

1867-ben egyértelműen kimondja és publikálja, hogy a haza védelme nemzeti hadsereget feltételez. Védelmi rendszerünk szabályozása, vagy alakítása mindenkor csak a magyar törvényhozás beleegyezésével történjen.

A Hadtudományi Bizottság 1883. június 18-i alakuló ülésén – elnökké – egyhangúlag Hollán Ernő tiszteleti tagot választották meg.

A Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága Elnökének - 5 alkalommal 3-3 évre - megválasztott Hollán Ernő 15 éven át arra törekedett, hogy a bizottság tervszerűen, a magyar katonai irodalom ügyét évről évre egy lépéssel előbbre vigye. 1888 márciusában megjelent a Hadtörténelmi Közlemények első száma.

1897-ig 10 kötet 48 füzetben 432 nyomtatott ívben került közreadásra. Tudományos értékeit elismeréssel fogadták a hazai és külföldi katonai és tudományos körök.

A Magyar Nemzeti Múzeum új osztályaként megalakul a Magyar Hadtörténelmi Múzeum és 1890-ben a Magyar Hadtörténelmi Könyvtár.

1893-ban az „Ezredéves kiállítás” előkészítő munkáiba tudományos közreműködéssel bekapcsolódik az MTA Hadtudományi Bizottsága, ahol tevőlegesen vesz részt a kiállítás tervezésében és sikeres megrendezésében 1896-ban.

Az MTA Hadtudományi Bizottságának áthelyezését a III. osztályból a II. osztályba Hollán már nem érthette meg, de elképzelései halálát követően is érvényesültek a korabeli viszonyok között.

B. Nagy Péter nyá. mérnök alezredes

Felhasznált források:

- Liptai Sándor: Hollán Ernő emlékezete,
- Ács Tibor: Hollán Ernő az MTA Hadtudományi Bizottság első elnöke HADTUDOMÁNY X. évfolyam 2. szám,
- Szenes Zoltán: TUDOMÁNY ÉS KORSZERŰ HADERŐ Magyar Tudomány 2015.2. szám